

Personal Archiving: Preserving Our Digital Heritage

บทวิจารณ์หนังสือ
Book Review

โดย

ปภัศรา อาษา¹

Papatsara Arsa

Hawkins, Donald T.,(Ed.). (2013). *Personal archiving: Preserving our digital heritage*.
Medford, NJ: Information Today. xx, 299 pages, illus.

การศึกษาเรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคลเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อพฤติกรรมการใช้งานสารสนเทศดิจิทัลของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้งานสื่อดิจิทัลผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีทุกประเภท อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต เป็นต้น จากพฤติกรรมการใช้งานสารสนเทศส่วนบุคคลที่เพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานหรือองค์กรใดมีบทบาทสำคัญในการจัดการความรู้และส่งเสริมแนวทางการจัดการสารสนเทศส่วนบุคคลที่ถูกต้อง เหมาะสม และช่วยให้ผู้ใช้สารสนเทศสามารถดำเนินการจัดเก็บและจัดการสารสนเทศส่วนบุคคลทั้งสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการและนักวิชาชีพสารสนเทศในประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มหนึ่งจึงร่วมมือกันจัดการประชุมวิชาการ Personal Digital Archiving Conference (การเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคล) และรวบรวมบทความที่น่าสนใจจัดพิมพ์เป็นหนังสือเล่มนี้

หนังสือ *Personal archiving: preserving our digital heritage* เป็นหนังสือที่รวบรวมบทความที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคลโดยนักวิชาการและนักวิชาชีพในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ซึ่งมาจากหลายส่วนงาน อาทิ นักวิชาการและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรอิสระ เป็นต้น

¹ อาจารย์ประจำ โปรแกรมสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Lecturer, Information Studies Program, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, E-mail: papatsara@g.swu.ac.th

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเป็นบทความที่รวบรวมมาจากผู้นำเสนอผลงานทางวิชาการในการประชุมวิชาการ Personal Digital Archiving Conference ครั้งที่ 3 จัดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2011 และครั้งที่ 4 จัดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2012 การประชุมวิชาการนี้หมุนเวียนจัดที่มหาวิทยาลัยในรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา บทความในหนังสือรวบรวมโดยบรรณาธิการ คือ ดร. โด널ด์ ที. ฮอว์กินส์ (Donald T. Hawkins) นักวิชาการสาขาสารสนเทศศาสตร์ ชาวสหรัฐอเมริกา ที่เข้าร่วมการประชุมวิชาการดังกล่าวเมื่อปี ค.ศ. 2010-2011 และสนใจนำบทความมารวบรวมเป็นหนังสือเล่ม จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Information Today โดยเป็นบรรณาธิการและได้กล่าวซ้ำหลายครั้งในหนังสือว่า จุดมุ่งหมายของการรวบรวมเนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ คือ เพื่อช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใช้สารสนเทศในฐานะปัจเจกชนให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคลผ่านการนำเสนอเนื้อหาทางทฤษฎี การวิจัย และกรณีศึกษาที่น่าสนใจ

หนังสือประกอบด้วยบทความเกี่ยวกับการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลในหลากหลายบริบท จำนวน 13 บทความครอบคลุมเนื้อหาที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

บทความลำดับที่ 1 ผู้เขียนได้อธิบายความหมายและแนวคิดของการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคล โดยอภิปรายถึงประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงเมื่อศึกษาเรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคล เขียนโดย Jeff Ubois จาก MacArthur Foundation ผู้ริเริ่มจัดการประชุมวิชาการ Personal Digital Archiving Conference ครั้งที่ 1-3 ชื่อเรื่อง Personal digital archives: what they are, what they could be, and why they matter ส่วนบทความลำดับที่ 2 เรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคลสำหรับปัจเจกบุคคลและครอบครัว (Personal archiving for individuals and families) เขียนโดย Danielle Conklin จาก Cotton Gloves Research มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการนำเสนอกรณีศึกษาในการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคลในบริบทของครอบครัว ช่วงท้ายของบท ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการเก็บรักษาสารสนเทศที่เหมาะสมกับเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลสำหรับครอบครัว

บทความลำดับที่ 3 เป็นกรณีศึกษาที่ถ่ายทอดประสบการณ์การดำเนินการโครงการเผยแพร่ความรู้เรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคลของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดย Mike Ashenfelder เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลแห่งหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ชื่อเรื่อง The Library of Congress and personal digital archiving เป็นกรณีศึกษาที่บรรณารักษ์สามารถนำไปดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้งานห้องสมุดได้ โดยเป็นการส่งเสริมบทบาทให้ผู้ใช้บริการเห็นว่าห้องสมุดไม่ใช่เพียงสถานที่เก็บหนังสือเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เรื่องการจัดการสารสนเทศส่วนบุคคลได้อีกด้วย ส่วนบทความลำดับที่ 4 เขียนโดยบรรณาธิการ คือ Donald T. Hawkins เพื่อแนะนำซอฟต์แวร์ที่ใช้สำหรับจัดการสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคลสำหรับสื่อแต่ละประเภท ครอบคลุมรูปภาพ เอกสาร จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ ภาพยนตร์และวิดีโอ ในชื่อเรื่อง Software and services for personal digital archiving

นอกจากนี้ยังปรากฏบทความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศส่วนบุคคลในบทความลำดับที่ 5 เขียนโดย Evan Carroll ผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ The Digital Beyond นำเสนอแนวความคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างสารสนเทศดิจิทัลและสารสนเทศที่สามารถจับต้องได้ และนำเสนอประเด็นกฎหมายที่น่าสนใจในหลากหลาย ในชื่อเรื่อง Digital Inheritance: Tracking the legal and practical issues ส่วนบทความลำดับที่ 6 เขียนโดย Catherine C. Marshall นักวิชาการชื่อดังจากบริษัทไมโครซอฟต์ ในบทความชื่อเรื่อง Social media, personal data and reusing มีเนื้อหาเรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลในบริบทของสื่อสังคมออนไลน์ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การอธิบายถึงแนวคิดเรื่องการละเลืกเพิกเฉย (Benign neglect) ซึ่งเป็นแนวคิดแบบใหม่ ที่อธิบายว่าการละเลืกเพิกเฉยเป็นปัจจัยที่ทำให้การเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลไม่สำเร็จและอาจส่งผลให้สารสนเทศดิจิทัลสูญหาย

บทความลำดับที่ 7 เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลในบริบทของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 45,000 ฉบับ ของนักวิชาการด้านคอมพิวเตอร์ คือ Ben Shneiderman ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้เขียนบทความนี้ โดย

เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ผ่านตัวอักษร ในบทความชื่อเรื่อง Reading Ben Shneiderman's e-mail: identifying narrative elements in email archives โดย Jason Zalinger มหาวิทยาลัยเซาท์ฟลอริดา Nathan G. Freiger บริษัทไมโครซอฟท์ และ Ben Shneiderman มหาวิทยาลัยแมริแลนด์ สำหรับบทที่ 8 นั้นเป็นกรณีศึกษาจากการศึกษาบทบาทของห้องสมุดที่มีต่อความต้องการเก็บรักษาเอกสารของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยชื่อดังในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มหาวิทยาลัย MIT เป็นต้น ผู้ดำเนินการศึกษาเป็นบรรณารักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาโมเดลการดำเนินงานทางการจัดการจดหมายเหตุ

บทความลำดับที่ 9 เป็นบทความของนักศึกษาระดับปริญญาเอก Sarah Kim (ในขณะที่หนังสือจัดทำต้นฉบับ) จากมหาวิทยาลัยเท็กซัส ออสติน กล่าวถึงภาพรวมของการศึกษากิจกรรมและการวิจัยเรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคล (ชื่อบทความ Landscape of personal digital archiving activities and research) ในประเด็นเรื่องคุณค่าของเอกสารดิจิทัลและอธิบายถึงความท้าทายในการเก็บรักษาและสงวนรักษาสารสนเทศส่วนบุคคล บทความลำดับที่ 10 เป็นบทที่เขียนโดย Aaron Ximm วิศวกรจากองค์กรอิสระ Internet Archive ที่เก็บรักษาเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ตย้อนหลัง โดยผู้เขียนอธิบายถึงการพัฒนาแนวคิดของการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคลเชิงรุก นอกจากนี้ยังอธิบายถึงกระบวนการและประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเก็บรักษาสารสนเทศ ในบทความเรื่อง Active personal archiving and the Internet archive

บทความลำดับที่ 11 ชื่อเรื่อง Our digital heritage เขียนโดย Richard Banks จากบริษัทไมโครซอฟท์รีเสิร์ชประเทศอังกฤษ อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างสารสนเทศดิจิทัลกับสารสนเทศแบบที่จับต้องได้ และนำเสนอโครงการวิจัยจำนวน 4 โครงการที่กำลังพัฒนาเครื่องมือสร้างเนื้อหาดิจิทัลที่สามารถเกิดขึ้นได้ในสภาพแวดล้อมกายภาพปัจจุบัน ส่วนบทความลำดับที่ 12 เป็นเรื่องของการพัฒนาโครงการการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคล จำนวน 3 โครงการ ชื่อเรื่อง New horizons in personal archiving: 1 second everyday, myKife, and MUSE โดยนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ Donald T. Hawkins บรรณารักษ์ Christopher J. Prom จากมหาวิทยาลัยอิลลินอย และ Peter Chan จากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

สำหรับบทความลำดับสุดท้าย เป็นบทส่งท้ายของหนังสือ ชื่อเรื่อง The future of personal digital archiving: defining the research agendas โดย Clifford Lynch กล่าวถึงประเด็นศึกษาที่น่าสนใจในอนาคตของการเก็บรักษาสารสนเทศส่วนบุคคล รวมถึงความท้าทายในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกรอบการอภิปรายถึงประเด็นการเปลี่ยนแปลงของสารสนเทศส่วนบุคคลที่จะเปลี่ยนไปอยู่ในรูปสื่อดิจิทัล

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาประเด็นเรื่องการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลส่วนบุคคล โดยสามารถเลือกอ่านได้ตามความสนใจในแต่ละบท อย่างไรก็ตาม บรรณารักษ์หรือผู้ที่สนใจเรื่องการจัดทำโครงการด้านการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลก็สามารถนำวิธีการหรือกรณีศึกษาจากแต่ละบริษัทที่ปรากฏในหนังสือไปเป็นแนวทางในการวางแผนและดำเนินการเก็บรักษาสารสนเทศดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่องจดหมายเหตุ แต่เดิมในประเทศไทยจะให้ความสำคัญเฉพาะการศึกษาในบริบทขององค์กรเท่านั้น แต่ในปัจจุบันเป็นยุคที่การใช้งานสารสนเทศดิจิทัลเท่าเทียมและมีการใช้งานในระดับปัจเจกมากขึ้น ส่งผลให้การศึกษารื่องจดหมายเหตุจำเป็นต้องเพิ่มประเด็นเรื่องบริบทการเก็บรักษาในระดับบุคคลเพิ่มเติมลงไปด้วย